

Sundbyberg 2020-11-30

Diarienummer: U2020/03964/S

Vår referens:

Monica Klasén McGrath

Monica.klasen.mcgrath@funktionsratt.se

Mottagare:

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se.

Remissvar: Delbetänkandet En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor, SOU 2020:42

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 46 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning av Funktionsrätt Sveriges synpunkter

Regeringen har bjudit in Funktionsrätt Sveriges att avge ett yttrande till delbetänkandet SOU 2020:42 En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor.

Funktionsrätt Sverige menar att utredningen gjort ett bra arbete och vi delar i stora delar dess analys.

Under avsnittet "Generella synpunkter på betänkandet"

lyfter vi bland annat fram ett antal synpunkter som vi anser är särskilt viktiga att betona. Våra ställningstaganden i korthet:

Funktionsrätt Sverige tillstyrker:

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) med förbehållet att vi är emot skrivningen att en kommun inte är skyldig att betala ut tilläggsbelopp enligt förslag 10 kap 35 § och 10 kap 39 §.

4.2 Förslaget om reglering av kommunala resursskolor med några kompletterande synpunkter.

1) Vi anser att samtliga skrivningar om att kommunen kan åberopa ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för att neka en elev en skolplacering ska tas bort ur skollagen.

2) Vi vill se ett tillägg i skollagen i form av en tydliggörande formulering gällande att målet ska vara att eleven ska återföras till sin ordinarie skola och klass.

3) Det ska skrivas in i skollagen ett motkrav gentemot huvudman/rektor om att säkerställa att det görs adekvata förändringar i skol- och lärmiljön i de fall en elev, som placerats i en kommunal resursskola, ska återgå till sitt ordinarie sammanhang.

4.2.1 att samma reglering ska gälla för grundsärskolan

4.4 Förslag och bedömning om tillämpning och statistik

5.3 Förslag om förlängning av undantaget från krav på behörighet med kompletterande synpunkter

6.1 Förslag om ikraftträdande.

Generella synpunkter på betänkandet

Utredningen har i uppdrag att redovisa åtgärder som kan stärka dagens s.k. resursskolor. Genom en dom från Högsta förvaltningsdomstolen är det numera klarlagt att kommuner får inrätta och driva egna resursskolor för elever i behov av särskilt stöd. Mot bakgrund av detta klarläggande finns det, enligt utredningen, ett behov av att i lag reglera vissa underliggande frågor rörande kommunala resursskolor.

Vi delar denna analys, även om vi menar att ökade möjligheter att skapa särlösningar, som exempelvis utökade möjligheter att starta resursskolor inte främjar utvecklingen mot det övergripande målet i FN:s funktionsrättskonvention med ett inkluderande skolsystem för mångfalden av elever. Utvecklingen av särskilda resursskolor går också emot UNESCO:s Salamancadeklaration som slår fast att ett inkluderande förhållningssätt är att föredra framför ett exkluderande.

Utredningens direktiv utgår från januariavtalets formulering om att inkluderingstanken har gått för långt och att det ska bli lättare för elever att få särskilt stöd i mindre undervisningsgrupper och resursskolor. Utredningen presenterar en gedigen genomgång av

Remissvar: En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor, SOU 2020:42

begreppet inkludering och vi uppskattar särskilt genomgången av Nilholm och Göranssons¹ olika definitioner av inkludering samt resonemanget om hur dessa definitioner ofta sammanblandas. Utredningen hamnar i samma slutsats som Funktionsrätt Sverige, nämligen att det i påståendet att inkluderingstanken gått för långt, hänvisas till placeringen som det centrala i inkludering. Vi hävdar att inkludering, precis som utredningen utvecklar i kap 3, handlar om en kombination av den gemenskapsorienterade definitionen och den individorienterade definitionen. Det är därför särskilt välkommet att utredning föreslår begreppet inkluderande lärmiljöer för att tydliggöra vad inkludering åsyftar.

Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FN-kommitténs allmänna kommentarer kring artikel 24 om utbildning så innebär målet om en inkluderande skola att alla former av segregering och speciallösningar på sikt måste bort.

Både konventionens art 24², samt den allmänna kommentaren 4³ är tydliga på den här punkten. Elever med funktionsnedsättning ska inte **åtskiljas** från elever utan funktionsnedsättning.

I art 24 står "ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder erbjuds i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering."

I den allmänna kommentaren 4 om rätten till en inkluderande utbildning framhäver FN:s övervakningskommitté att man vill se ett enhetligt skolsystem – särskola och andra åtskiljande skolformer för elever med funktionsnedsättning är inte accepterade enligt övervakningskommittén.

Funktionsrätt Sverige ansluter sig till detta mål, men konstaterar att det tyvärr är långt kvar till det att detta kan bli möjligt.

Vi drar därför slutsatsen att så länge den ordinarie skolan i Sverige inte klarar av att erbjuda en fullt ut fungerande och inkluderande lärmiljö för alla elever så kommer ett behov av speciallösningar i form av resursskolor, specialklasser och andra skolformer som särskolan att kvarstå.

¹ [file:///C:/Users/MonicaKlas%C3%A9nMcGrath/Downloads/inkluderande-undervisning-tillganglig-version%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/MonicaKlas%C3%A9nMcGrath/Downloads/inkluderande-undervisning-tillganglig-version%20(1).pdf)

² <https://toolkit.funktionsrattskonventionen.se/artikel-24-utbildning-2/>

³ <https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/fns-konvention-och-allmanna-kommentar/allman-kommentar-nr-4-om-ratten-till-inkluderande-utbildning/>

Men eftersom dessa brister är väl kända saknar vi förslag – parallellt med detta – som handlar om hur skolorna i Sverige ska göras tillgängliga ur fysiskt, pedagogiskt och socialt perspektiv. Vi saknar förslag om att en strategi ska tas fram i det syftet. Det är inte minst viktigt nu när 1400 nya förskolor och skolor ska byggas i Sverige fram till 2026.

Så länge dessa behov finns kvar så har vi inga avgörande invändningar mot att även kommunala huvudmän få etablera resursskolor. Vi vet också att flera av våra medlemsförbund ser detta som en bra lösning. Genom domen från Högsta förvaltningsdomstolen som klarlagt att kommuner får inrätta och driva egna resursskolor för elever i behov av särskilt stöd, är det rimligt att i lag reglera vissa frågor rörande kommunala resursskolor, för att skapa så lika förutsättningar som möjligt mellan offentliga och enskilda skolhuvudmän. Funktionsrätt Sveriges synpunkter på det vi menar är det viktigaste av utredningens förslag

Kap 4

4.2 Förslag om reglering av kommunala resursskolor

Utredningens förslag: En kommun får vid vissa grundskoleenheter begränsa utbildningen till att avse elever i behov av särskilt stöd (resursskola). Kommunen beslutar om placering av en elev vid en resursskola. En sådan placering ska grundas på elevens behov och förutsätter elevens vårdnadshavares medgivande. Placeringen ska regelbundet följas upp och utvärderas. För sådana kommunala resursskolor gäller inte skollagens regler om placering, rätt att gå kvar i en viss skola eller att elever ska ha nära till skolan.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens förslag med följande synpunkter:

- 1. Vi anser att samtliga skrivningar om att kommunen kan åberopa ekonomiska eller organisatoriska svårigheter tas bort ur skollagen.**

Vi har i många sammanhang anført att vi vill se en ändring av skollagens skrivningar om att kommuner kan neka tilläggsbelopp för elever med funktionsnedsättning på grund av ekonomiska och organisatoriska svårigheter för kommunen. Så länge dessa skrivningar kvarstår i skollagen har inte elever med

Remissvar: En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor, SOU 2020:42

funktionsnedsättning samma möjligheter som andra att välja skola och omfattas därmed inte heller av det fria skolvalet.

- 2. Vi vill se ett tillägg i skollagen i form av en tydliggörande formulering gällande att målet ska vara att eleven ska återföras till sin ordinarie skola och klass.**

Denna synpunkt baseras på att vi delar målet i FN:s funktionsrättskonvention om en inkluderande skola, vilket innebär att alla former av segregering och speciallösningar på sikt måste bort. Målet måste vara att den ordinarie skolan kan erbjuda en inkluderande lärmiljö där hela mångfalden av elever kan få sina behov tillgodosedda.

- 3. Det ska skrivas in i skollagen ett motkrav gentemot huvudman/rektor om att säkerställa att det görs adekvata förändringar i skol- och lärmiljön i de fall en elev, som placerats i en kommunal resursskola, ska återgå till sitt ordinarie sammanhang.**

Vi delar här vårt medlemsförbunds Autism- och aspergerförbundets synpunkt i denna fråga. Funktionsrätt Sverige menar att om målet är att eleven ska återföras till sitt ordinarie sammanhang, är förutsättningen att det genomförs adekvata förändringar i skol- och lärmiljön för att ska förutsättningar för elevens återgång.

Kap 5

5.3 Förslag om förlängning av undantaget från krav på behörighet

Förslag: Den tid som övergångsbestämmelserna om undantag från krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna och specialskolan bör förlängas till utgången av juni år 2028.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker utredningens förslag med kompletterande synpunkt

Vi delar Riksförbundet FUB: syn på att bristen på behöriga och legitimerade lärare i grundsärskolans, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen behöver åtgärdas. Bristen på behöriga lärare tillsammans med bristande stöd och uppföljning från staten får stora konsekvenser för den utbildning som eleverna erbjuds.

Remissvar: En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor, SOU 2020:42

Skolverkets statistik för läsåret 2019/2020 visar att endast 13 procent av lärarna i grundsärskolan respektive 18 procent i gymnasiesärskolan är legitimerade och har behörighet i minst ett ämne. När vi jämför med situationen i grundskolan, där andelen behöriga lärare läsåret 2019/2020 uppgick till 70 procent talar differensen sitt tydliga språk. Det är hög tid att skolmyndigheterna tar ett krafttag för att möjliggöra en förändring. Det behövs tydligare riktlinjer och krav på huvudmännen. Arbetet behöver intensifieras och att vidareutbildningarna startar omgående och genomförs i jämn takt under hela perioden fram till juni 2028.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

A handwritten signature in blue ink, reading 'Elisabeth Wallenius'.

Elisabeth Wallenius
Ordförande